

NORTHROP FRYE KÉT PRÉDIKÁCIÓJA ELÉ

Northrop Frye (1912–1991) kanadai irodalmár, metodista lelképásztor a háború utáni amerikai irodalomkritika egyik legnagyobb alakja. Főbb művei: Blake-monográfiája, a *FEARFUL SYMMETRY* (RET-TENTŐ SZIMMETRIA; 1947); elméleti munkája *A KRITIKA ANATÓMIÁJA* (1957; Szili József kész fordítása talán egyszer meg is jelenik); két könyve a Biblia és az irodalom kapcsolatáról, a *THE GREAT CODE* (1981) és a *WORDS WITH POWER* (1990) – e kettőt *KETTŐS TÜKÖR* és *AZ IGEK HATALMA* címmel az Európa Könyvkiadó jelenteti meg a közeljövőben; és a *THE DOUBLE VISION: LANGUAGE AND MEANING IN RELIGION* (1991; *A KETTŐS LÁTOMÁS: NYELV ÉS ÉRTELEM A VALLÁSBAN*) – ezt idei számaiban folytatásokban közli a *Pannonhalmi Szemle*; továbbá több mint húszkötetnyi tanulmány és esszé Shakespeare-ről, Miltonról, a romantikáról, Yeatsről, Eliotról, Wallace Stevensről, a kanadai irodalomról, oktatásról és a kritika társadalmi szerepéről.

Nem egészen „ortodox” nézeteire utalva egyszer az elfajzott tanítvány, Harold Bloom megkérdezte a mestert, hogy vajon palástja megvan-e még. „*Hogyne volna – felelte Frye. – Én adom össze és temetem a tanítványaimat.*”^{*} A kérdés joggal

vetődik fel, hiszen Frye maga mondja az *ANATÓMIÁ*-ban, hogy a kritikus a vallást éppolyan „*emberi fellevevésként*” kezeli, mint bármi mást. Csak akkor miért prédikált a Kanadai Egyesült Egyház lelképásztoraként, ha ritkán is, főként egyetemi gyülekezetekben? Kettős tudat? Aligha. Inkább arról van szó, hogy Frye kritikus volt, akinek tárgya az irodalom, ez a „hipotetikus rendszer”, ahogyan gyakran nevezte, annak metaforikus nyelvével, ezen pedig irodalom és vallás történetesen osztozik. S minthogy ebben a nyelvben logikailag merőben különböző dolgok azonosulnak, Frye egyebek mellett ortodoxia és nem ortodoxia fogalmi-logikai kettősségén is túllépett. A Lélek adta szabadsággal, a Lélekkel, mely, miként Pál mondja, „*mindent megvizsgál, Isten mélységeit is*”^{**} S ebben a vizsgálatban Frye addig ment el, ameddig a nyelv engedte. Másra, főleg az ilyen vagy-vagyos szembeállításokra valóban nem volt tekintettel.

Nyolc prédikációt ismerünk tőle, aligha van vagy volt több. Ezekből hat kötetben – innen vettük az alábbi kettőt –, egy folyóiratban jelent meg,^{***} egy pedig kiadatlan.

Pásztor Péter

* Lásd Salusinszky Imre interjúkötetét, *CRITICISM IN SOCIETY*, New York, Methuen, 1987. 71. o.

** I Korinthus 2,10; lásd még *WORDS WITH POWER*, 186. o.

*** Northrop Frye: *READING THE WORLD: SELECTED WRITINGS 1935–1974* (Robert D. Denham, szerk.), New York, Lang, 1990. 256–263. és 268–275. o. *Deer Park Church Magazine*, 1980. június.